

УДК 628.1.033:504:614.777:311.213.6(049.32)

О.А. Шевченко

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ
ДОКТОРА МЕДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА ПРОКОПОВА В.О.
«ПИТНА ВОДА УКРАЇНИ:
МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНІ
ТА САНІТАРНО-ГІГІЄНІЧНІ АСПЕКТИ»,
за редакцією д. мед. н., академіка
НАМН України А.М. Сердюка. – К.:
ВСВ «Медицина», 2016. – 400 с.**

*ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
кафедра гігієни та екології
(зав. – д. мед. н., проф. Н.І. Рублевська)
вул. Дзержинського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Department of Hygiene and Ecology
Dzerzhinsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine*

Відомо, що Україна належить до найменш водозабезпечених європейських держав. Сумарні водні ресурси України в середньоводний рік (р-95%) становлять 48,8 куб. км, у багатоводний рік (р-50%) – 83,5 куб. км. Водні ресурси розміщені по території країни вкрай нерівномірно: водозабезпечення на одного жителя коливається від 5 256,0 м³ у Карпатах до 627,0 м³ у Степу. Це негативно позначається як на розвитку господарського комплексу, так і на можливостях забезпечення населення доброякісною питною водою. Разом з тим Україна ратифікувала міжнародний Протокол про воду та здоров'я (Закон України «Про ратифікацію Протоколу про воду та здоров'я до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер 1992 року» від 9 липня 2003 року, № 1066-IV 2). Згідно з розробленими до цього протоколу національними цільовими показниками питного водопостачання, затвердженими Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 14.09.2011 р. № 324 «Про затвердження Національних цільових показників до Протоколу про воду та здоров'я», частка населення, забезпеченого водою належної якості, мала становити наприкінці 2015 року: в містах і селищах 90%, селах – 50%, 2020 року – відповідно 100% та 70%.

Особливої уваги потребують також організація та здійснення виробничого лабораторного контролю за якістю питної води, а також наукове обґрунтування системи соціально-гігієнічного моніторингу питного водопостачання, необхідність якого визначена Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного

благополуччя населення» та постановою Кабінету Міністрів України від 22 лютого 2006 року № 182 «Про затвердження Порядку проведення державного соціально-гігієнічного моніторингу».

У монографії д. мед. н., професора, завідувача лабораторії гігієни водопостачання та охорони водоймищ ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» Прокопова В.О. «Питна вода України: медико-екологічні та санітарно-гігієнічні аспекти», за редакцією д. мед. н., академіка НАМН України А.М. Сердюка вперше за роки незалежності України всебічно узагальнені та проаналізовані багаторічні дослідження і напрацювання фахівців, власні дослідження у сфері питного водопостачання та якості питної води.

Монографія складається з передмови, дев'яти розділів та висновків. У передмові окреслені основні проблемні питання кількісного та якісного питного водозабезпечення населення України. Розділи 1, 2, 3, 6, 7 монографії присвячені гігієнічній оцінці систем питного водопостачання, стану поверхневих та підземних джерел централізованого питного водопостачання, якості питної води централізованих та нецентралізованих систем водопостачання, основним наслідкам мікробного та хімічного забруднення питної води і їх впливу на стан здоров'я населення України. У розділах 4 та 5 викладені та науково обґрунтовані основні закономірності забруднення водопровідної питної води при її знезараженні та інших методах водопідготовки, транспортуванні по водопровідних мережах різних типів: металевих, полімерних та азбестоцементних. Окремо в 5 розділі

висвітлено сучасну найбільш актуальну проблему якості питної води України – утворення та негативний вплив на здоров'я людини побічних продуктів хлорування води річкових водопроводів, запропоновані шляхи удосконалення їх гігієнічного нормування, методи розрахунку канцерогенного ризику для здоров'я людини від споживання хлорованої питної води.

У розділі 6 підкреслено суттєвий внесок науковців ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» в розробку та впровадження в Україні сучасних гігієнічних нормативів якості питної води – Державних санітарних норм і правил ДСанПіН 2.2.4.170-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», викладені шляхи їх подальшого вдосконалення з метою повноцінної імплементації в Україні Директиви Ради Європейського Союзу 98/83/ЄС стосовно якості води, призначеної для споживання людиною.

На підставі всебічної гігієнічної оцінки систем водопостачання, кількісних та якісних характеристик питної води в Україні в монографії (розділи 8, 9, висновки) запропоновані конкретні заходи щодо поліпшення ситуації із забезпечення населення України доброякісною питною водою, зроблена оцінка альтернативного питного водопостачання, колективних та індивідуальних установок доочистки питної води, ефективності доочищення водопровідної води на пристроях різних типів.

У той же час виправданими представляються і деякі критичні зауваження. Зокрема, в монографії недостатньо уваги приділено вторинному забрудненню патогенами питної води у водопровідних мережах при тому, що найбільша кількість випадків інфекційних захворювань

населення пов'язана із споживанням забрудненої питної води саме з мереж водопостачання. Дуже цікавою є інформація про забруднення хлорованої питної води нелеткими хлорорганічними сполуками, але її ще недостатньо для прийняття рішення щодо включення цих сполук у нормативні документи для постійного контролю у воді. Не знайшов відображення й практичний досвід використання в Україні на водопровідних станціях установок для виробництва хлорвмісних оксидантних газів: «Аквахлор», «ОХІ», «REDO». Варто сподіватись, що вказана прогалина буде заповнена при перевиданні монографії.

У цілому, вважаю, що монографія д.мед.н., професора, завідувача лабораторії гігієни водопостачання та охорони водоймищ ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» Прокопова В.О. «Питна вода України: медико-екологічні та санітарно-гігієнічні аспекти», за редакцією академіка НАМН України А.М. Сердюка є неординарним виданням та якісно і кількісно виділяється серед публікацій з цієї проблеми. Монографія добре написана й легко читається, містить великий обсяг сучасної інформації, гарно ілюстрована. Можна спрогнозувати, що вихід зазначеної монографії буде позитивно сприйнятий науковцями та практичними фахівцями в Україні та за її межами. Монографія заслуговує на схвалення і буде корисною для підготовки майбутніх лікарів, гігієністів, науковців, працівників водоканалів, а також для спеціалістів утвореної в Україні в 2016 році Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, на яку покладено функції державного контролю якості харчових продуктів, насамперед питної води на об'єктах питного водопостачання.

Стаття надійшла до редакції
22.02.2017

